

A photograph of a man and a woman in an office. The man, with dark skin and short dark hair, is leaning over the woman's shoulder, looking at a computer monitor. The woman, with light skin and long, wavy blonde hair, is sitting at the desk and looking at the monitor. They are both wearing light-colored, casual clothing. The background is a large window showing a blurred view of trees and buildings outside. The lighting is bright and natural, suggesting daytime.

Arbetsmarknadsutsikterna

VÅREN 2018 NORRBOTTENS LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018–2019

Text

Timo Mulk-Pesonen, Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåten med angivande av källa.

Arbetsförmedlingen 2018-06-13

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Konjunkturläget i Norrbottens län.....	6
3	Prognos över sysselsättning och arbetslöshet.....	7
3.1	Antalet sysselsatta ökar	7
3.2	Arbetslösheten minskar	8
3.3	Stora regionala skillnader	9
4	Efterfrågan på arbetskraft	10
5	Näringsgrenar.....	13
5.1	Jord- och skogsbruk	13
5.2	Industri	14
5.3	Byggverksamhet.....	16
5.4	Privata tjänster.....	18
5.5	Handel	20
5.6	Transportsektorn	20
5.7	Information och kommunikation.....	20
5.8	Finansiell verksamhet och företagstjänster	21
5.9	Hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster	21
5.10	Privat utbildning, vård och omsorg.....	22
5.11	Offentliga tjänster	22
6	Befolkning och arbetskraft.....	24
6.1	Utanför arbetskraften.....	24
6.2	Förändring av arbetskraftsutbudet.....	25
7	Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen.....	25
7.1	Arbetslöshetens sammansättning	26
7.2	Grupper med större svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden	27
7.3	Arbetslöshetsutveckling i grupper med längre väg till arbete.....	28
7.4	Tider utan arbete.....	29
8	Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?	30
9	Utmaningar på länets arbetsmarknad.....	31
10	Bilagor	32
10.1	Bilaga 1 Metod och urval	32
10.2	Bilaga 2 Definitioner	34
10.3	Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning	35

1 Sammanfattning

Aktiviteten i den globala ekonomin fortsätter att vara hög och utvecklingen är tydligt synkroniserad såväl geografiskt som sektormässigt. Samtidigt har stämningsläget kylts av något jämfört med fjolåret vilket indikerar att den globala tillväxten befinner sig nära toppen. Detta innebär att utvecklingen i den globala ekonomin går in i en mer mogen fas och att tillväxten normaliseras under vår prognosperiod. Att den globala tillväxten fortsätter att vara bredbaserad gynnar samtidigt utvecklingen i både Sverige och länet.

I den svenska ekonomin fortsätter aktiviteten således att vara hög. Stämningsläget bland företagen fortsätter att vara gott, även om förväntningarna skruvats ned något jämfört med slutet på förra året. Företagen fortsätter även att planera för fler anställda och en fortsatt stor andel arbetsgivare kan endast öka sin verksamhet i begränsad omfattning med befintlig personalstyrka. Detta innebär att högkonjunkturen i den svenska ekonomin fortsätter att mogna.

Inför det närmaste halvåret är det länets företag inom information och kommunikation, bygg samt hotell och restaurang som är mest optimistiska.

Sysselsatta ökar

Det fortsatt starka konjunkturläget innebär att efterfrågan på arbetskraft ökar och behovet av att nyrekrytera tilltar. I riket bedöms antalet sysselsatta att öka med drygt 147 000 under perioden 2018-2019. Under samma period bedöms länets sysselsättning att öka med omkring 2 000 personer. Det skulle innebära att antalet sysselsatta i Norrbottens län i slutet av 2019 skulle uppgå till närmare 120 000 personer i åldersgruppen 16-64 år.

Den största sysselsättningsökningen i länet bedöms ske inom vård och omsorg, för- och grundskola, information och kommunikation (dataprogrammering och telekommunikation), företagstjänster samt delar av tillverkningsindustrin. Den prognosticerade jobbtillväxten kan komma att dämpas då bristen på arbetskraft med rätt kompetens ligger kvar på en hög nivå hos både privata och stora delar av verksamhetsområdena inom offentliga sektorn.

Arbetslösheten minskar

Den relativa arbetslösheten i Norrbottens län är påtagligt lägre än riksgenomsnittet. I slutet av 2017 var cirka 8 550 personer öppet arbetslösa eller deltog i program med aktivitetsstöd. Det motsvarade en relativ arbetslöshet på omkring 6,7 procent (riket 7,4 procent) av den registerbaserade arbetskraften i åldersgruppen 16-64 år.

Fram till slutet av 2018 bedöms antalet inskrivna arbetslösa ha minskat till cirka 8 000, vilket innebär en relativ arbetslöshet på cirka 6,4 procent. Minskningen bedöms fortsätta med cirka 600 personer fram till slutet av 2019, vilket skulle innebära en relativ arbetslöshet på strax under 6 procent.

Arbetslöshetens sammansättning

Det finns stora skillnader i arbetslöshet mellan olika grupper. Främst finns en tydlig vattendelare mellan personer med utbildning och de personer som har en bristande utbildningsbakgrund. Arbetslösheten bland de med endast förgymnasial utbildning fortsätter att ligga kvar på en hög nivå (22,4 procent), samtidigt som den för de med utbildning ligger på en betydligt lägre nivå, gymnasial utbildning 5,9 procent och eftergymnasial utbildning 4 procent. Dessa siffror speglar på ett tydligt sätt att länets arbetsgivare vid rekrytering i stor utsträckning efterfrågar personer med någon form av utbildning och då på lägst gymnasienivå.

Den stora skillnaden i arbetslöshet bland inrikes födda (5 procent) och utrikes födda (21,4) består. En viss skillnad kan även noteras i arbetslösheten bland kvinnor och män, där arbetslösheten för kvinnor under mätperioden låg på 6,2 procent medan den för män låg på 7,4 procent.

Tider i arbetslöshet

Ett skiftande konjunkturläge på arbetsmarknaden skapar stora svängningar bland de korttidsinskrivna utan arbete, medan den i mindre utsträckning påverkar de med långa inskrivningstider utan arbete. Gruppen inskrivna arbetslösa som inte haft ett arbete de senaste 12 månaderna utgör närmare en tredjedel (cirka 2 700) av det totala antalet inskrivna arbetslösa. Ett flertal av de med långa inskrivningstider utan arbete tillhör någon av grupperna med svagare arbetsmarknadsanknytning, som till exempel funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, utomeuropeiskt födda och personer med endast en förgymnasial utbildning.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

För att göra länet till ett attraktivt län att bo och verka i med hög tillväxt och god välfärd är det av största vikt att alla personer som vill och kan arbeta ges möjlighet att komma ut på länets arbetsmarknad. Med gemensamma krafter och i samverkan måste länets alla aktörer inom till exempel arbetsmarknads-, utbildnings-, integrations- och näringslivsfrågor ha en gemensam målbild om hur arbetskraften som finns tillgänglig kan tillvaratas eller hur arbetskraften kan öka. Nedan presenteras ett urval av utmaningar som är av betydelse för att klara framtida tillväxt och välfärd.

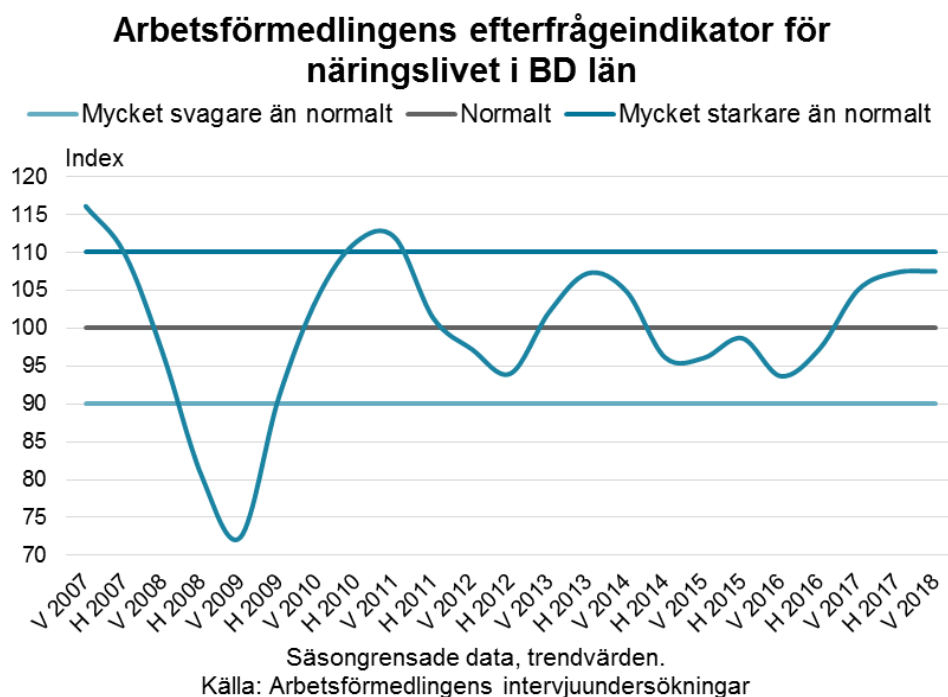
- anpassade informations- och vägledningsinsatser i alla åldersgrupper
- yrkesväxling från yrken med liten efterfrågan till yrken med stor efterfrågan
- anpassning av yrkesutbildningar till yrken som efterfrågas av länets arbetsgivare
- flexibla individ- och arbetsplatsförlagda insatser och utbildningar
- tillvarata kompetens som tillgänglig arbetskraft har: till exempel personer med funktionsnedsättning, utländsk bakgrund och äldre arbetssökande
- framgångsrik integration möjliggör att den nya arbetskraften som länet fått stannar kvar
- organisationsöversyn vid brist på rätt kompetens, ”rätt kompetens på rätt plats”

2 Konjunkturläget i Norrbottens län

Den starka tillväxten i omvärlden och i Sverige har även påverkat länet. Länets påverkan av den starka tillväxt som råder påvisas av det faktum att majoriteten av tillfrågade branscher i den här undersökningen har haft en bättre efterfrågan av sina varor och tjänster än i den bedömning som gjordes i höstens undersökning.

Den starka konjunkturen bidrar till att företagens optimism om den framtida efterfrågan av varor och tjänster stärks eller ligger kvar på en hög nivå det närmaste året. Företagare inom information och kommunikation, bygg samt hotell och restaurang är de som är mest optimistiska inför den närmaste framtiden.

Diagrammet nedan visar att konjunkturläget ligger kvar på en stark nivå och att det varit en stabil uppgång sedan våren 2016. Den visar även att konjunkturläget ligger på en något högre nivå jämfört med den senaste högsta noteringen hösten 2013 (gruvboomen).

3 Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

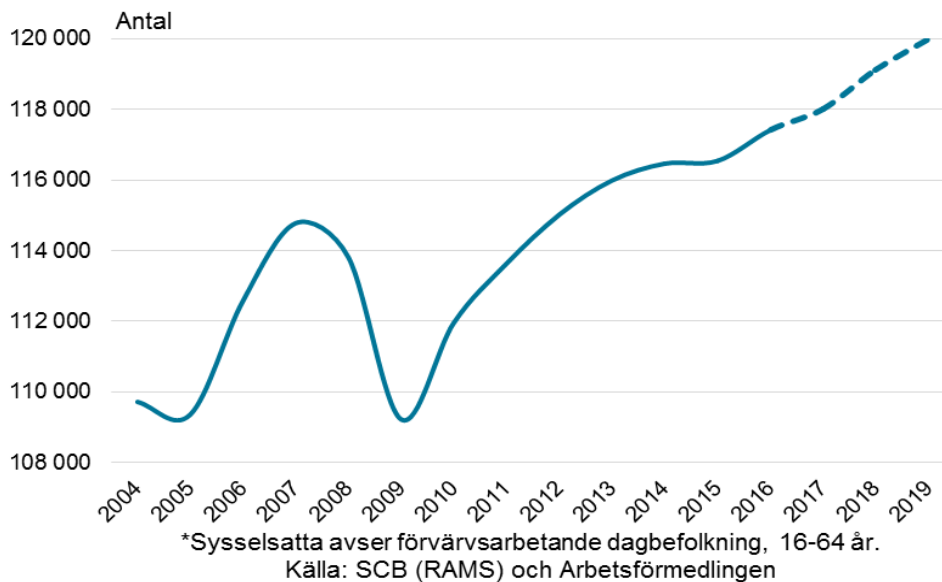
3.1 Antalet sysselsatta ökar

Antalet sysselsatta i åldersgruppen 16-64 år i länet uppgår till omkring 117 400 personer, enligt SCB:s statistik över förvärvsarbetande 2016. Det är en ökning med cirka 8 200 sedan senaste lägstanivån år 2009. Under 2017 bedöms sysselsättningen i länet ha ökat med cirka 600 personer. Det fortsatta starka konjunkturläget innebär att efterfrågan på arbetskraft ökar och behovet av att nyrekrytera tilltar.

I riket bedöms antalet sysselsatta att öka med drygt 147 000 (cirka 70 procent av den totala sysselsättningsökningen kommer att ske i landets tre storstadsregioner Stockholm, Västra Götaland och Skåne) under perioden 2018-2019. Under samma period bedöms länets sysselsättning att öka med omkring 2 000 personer.

Det skulle innebära att antalet sysselsatta i slutet av 2019 i Norrbottens län skulle uppgå till närmare 120 000 personer i åldersgruppen 16-64 år. Den största sysselsättningsökningen i länet bedöms ske inom vård och omsorg, för- och grundskola, information och kommunikation (dataprogrammering och telekommunikation), företagstjänster samt delar av tillverkningsindustrin.

Sysselsatta* 16-64 år i BD län
prognos för 2017 - 2019

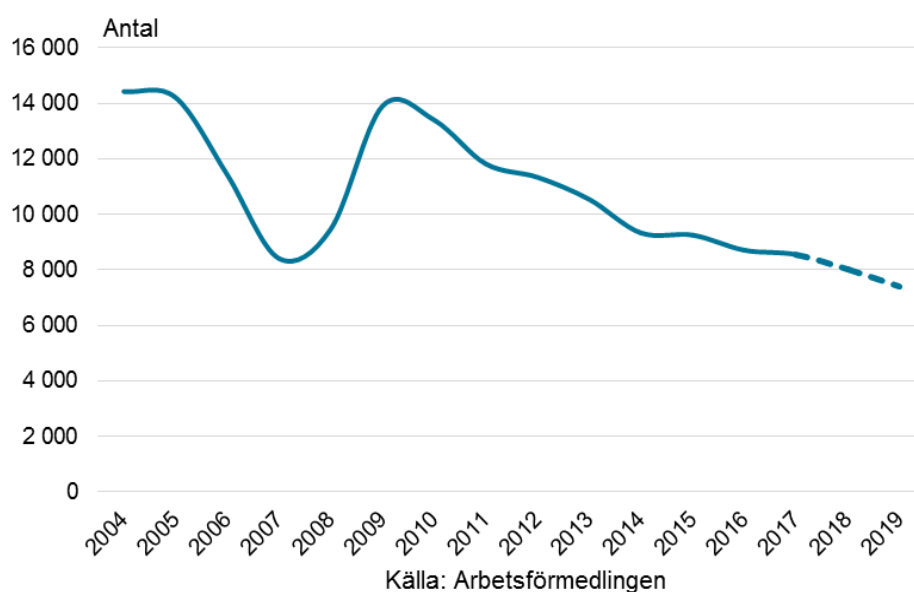
3.2 Arbetslösheten minskar

Under kvartal fyra 2017 var cirka 8 550 personer öppet arbetslösa eller deltog i program med aktivitetsstöd. Det motsvarade en relativ arbetslöshet på omkring 6,7 procent av den registerbaserade arbetskraften i åldersgruppen 16-64 år. Fram till slutet 2018 bedöms antalet inskrivna arbetslösa ha minskat till cirka 8 000, vilket innebär en relativ arbetslöshet på cirka 6,4 procent. Minskningen bedöms fortsätta med cirka 600 personer fram till slutet av 2019, vilket skulle innebära en relativ arbetslöshet på strax under 6 procent.

Arbetsförmedlingen bedömer att den relativa arbetslösheten fortsätter att vara högst Torneådalssområdet och lägst i Malmfältskommunerna. I de största kustkommunerna Luleå och Piteå bedöms den relativa arbetslösheten fortsätta minska och ligga i paritet med eller strax under länets genomsnittliga relativa arbetslöshet. Det som en effekt av de stora ersättningsrekryteringar som pågår och den prognosticerade sysselsättningsökningen som sker inom de större orternas förhållandevis mångskiftande näringsliv. Till exempel information och kommunikation, företagstjänster, bygg, tillverkning samt en stor offentlig sektor.

I de västra delarna av länet håller den växande biltestverksamheten och dess kringeffekter den relativa arbetslösheten på en fortsatt låg nivå och då främst under vinter- och vårsäsongen.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år i BD län
prognos för kv4 2018 och kv4 2019

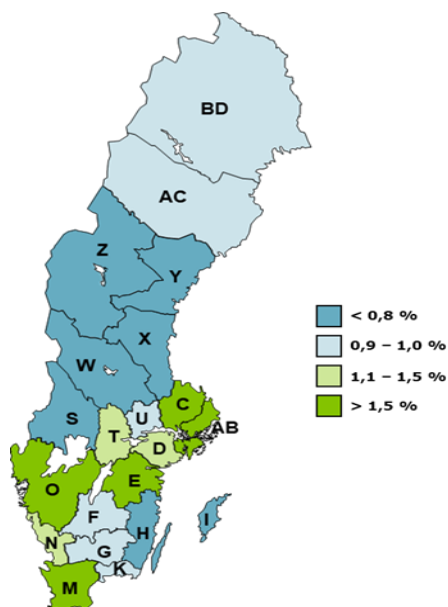

3.3 Stora regionala skillnader

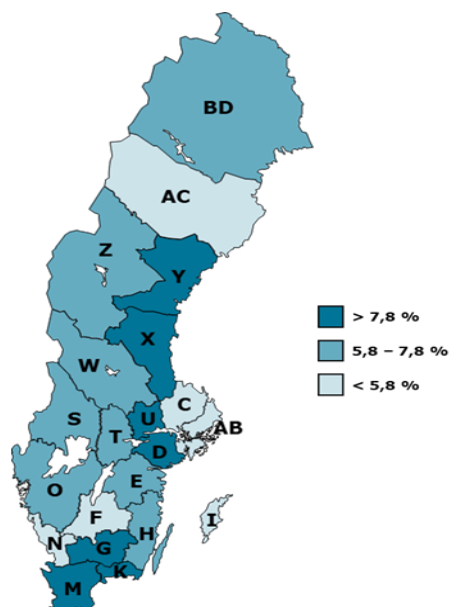
Kartbilden till vänster visar på den prognosticerade förändringen av sysselsättningen och den till höger visar den prognosticerade relativa arbetslösheten i respektive län. Den största sysselsättningsökningen bedöms ske i Västra Götalands-, Skåne-, Stockholms-Uppsala- och Östergötlands län med drygt två procents ökning. Länets sysselsättningsökning bedöms bli cirka 1 procent vilket kan jämföras med riksgenomsnittets bedömning på cirka 1,4 procents ökning.

Västerbottens-, Hallands-, Västra Götalands-, Jönköpings-, Stockholms-, Gotlands- och Uppsala län väntas ha den lägsta relativa arbetslösheten (mellan 5,4 och 5,7 procent) slutet av 2019, Länets relativa arbetslöshet bedöms ligga på cirka 5,8 procent. Gävleborgs-, Blekinge- och Skåne län väntas ha den högsta relativa arbetslösheten på cirka 9 procent.

Förväntad procentuell sysselsättnings-förändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2018 och kvartal 4 2019

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2019

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbotten

4 Efterfrågan på arbetskraft

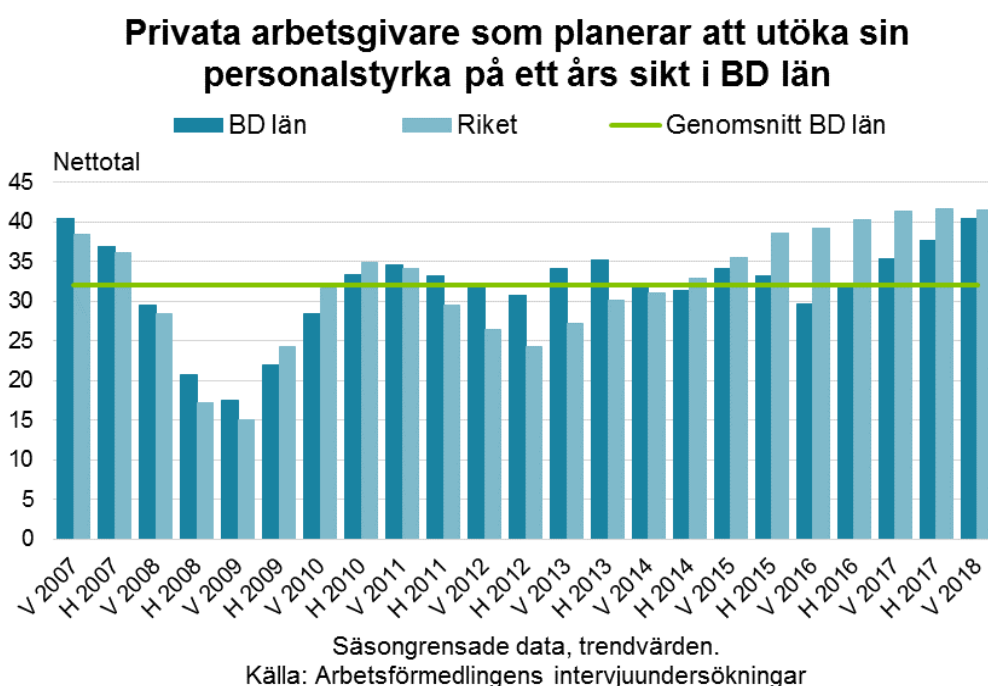
Företagens produktionskapacitet är en indikator som ger en fingervisning om hur efterfrågan av varor och tjänster påverkar produktionen. Hög kapacitetsutnyttjande kan innebära nyanställningar och lågt kan innebära varsel och uppsägningar.

I den här undersökningen var det närmare hälften av tillfrågade företag inom det privata näringslivet som angav att de inte kan öka produktionen mer än fem procent innan eventuell nyrekrytering måste ske. Minst utrymme för produktionsökning hade företag inom transport-, bygg- och gruvnäringen. Största utrymmet för en ökad produktion har företagen inom handel och jordbruk.

Antalet lediga platser med en anställningstid på 10 dagar eller längre som inkommit till länets arbetsförmedlingar under årets fyra första månader uppgick till cirka 10 200 platser, vilket är drygt 800 färre jämfört med samma period 2016. Finansiella och företagstjänster samt vård och omsorg står för den största minskningen, minus 20 respektive 14 procent. Trots minskningen står dessa två näringar för den största andelen av inkomna lediga platser, 27 respektive 39 procent.

Ett urval av yrken som efterfrågats mest under årets fyra första månader är undersköterskor inom hemtjänst och äldreboende, förskollärare, grundskollärare, personliga assistenter, grundutbildade sjuksköterskor, restaurang- och köksbiträden, mjukvaru- och systemutvecklare samt lastbilsförare.

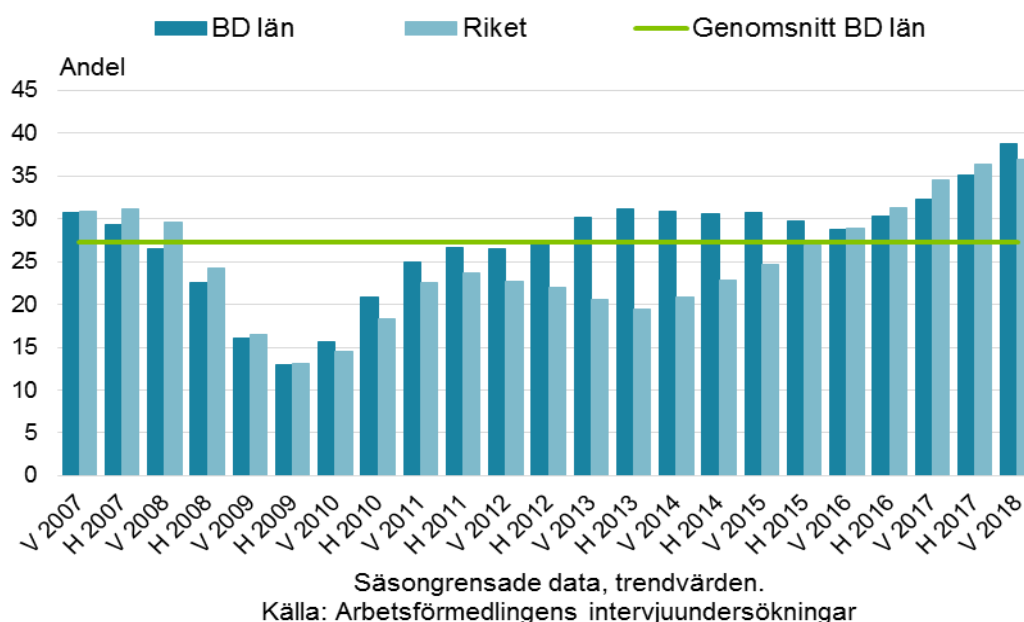
Under årets första fyra månader har omkring 385 personer i länet varslats om uppsägning, vilket är drygt 300 färre jämfört med samma period 2017.

Av figuren ovan framgår att cirka 40 procent av arbetsgivarna inom den privata sektorn planerar att utöka sin arbetsstyrka på ett års sikt. Det är en ökning med omkring fem procentenheter jämfört med för ett år sedan.

Samtliga branscher har en större andel företag som planerar ett ökat antal anställda än ett minskat antal anställda. Störst planerad ökning av antalet anställda på ett års sikt signalerar företag inom information och kommunikation (dataprogrammering och telekommunikation), företagstjänster, vård och omsorg samt delar av tillverkningsindustrin. Jordbruk, transport samt utbildning har störst andel företag som signalerar ett oförändrat antal anställda.

Brist på arbetskraft i BD län, privata arbetsgivare

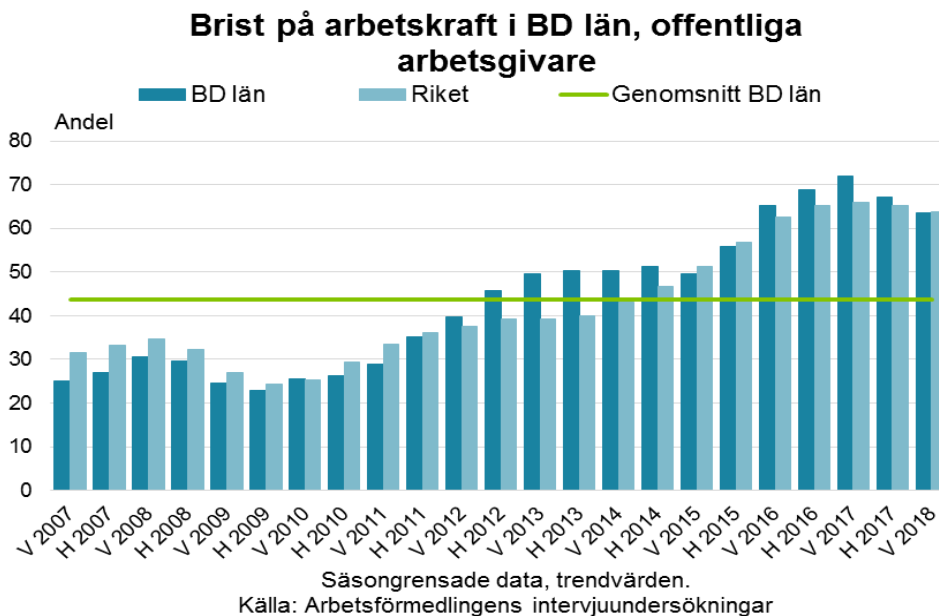
Diagrammet ovan visar dels att trenden med andelen företag som upplevt svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens fortsatt att öka sedan den senaste lägsta noteringen våren 2016. Diagrammet visar även att den här undersökningens värde (cirka 39 procent) ligger klart över (cirka 12 procentenheter) det genomsnittliga värdet för länet.

Totalt antal företag inom det privata näringslivet som upplevt svårigheter att finna den kompetens de efterfrågar uppgår till drygt 220, vilket är en ökning med cirka 35 företag jämfört med för ett år sedan. Antalet tjänster som upplevts svåra att tillsätta hos de företag som intervjuats uppgår till närmare 750. Ökningen är en följd av ett starkt konjunkturläge och de stora ersättningsrekryteringar som fortsatt pågår på grund av generationsskiftet.

Den största ökningen det senaste året av företag som upplevt svårigheter att finna rätt kompetens i samband rekrytering har skett inom information och kommunikation och transport (plus 34 respektive 15 procentenheter). Inom finans- och företagstjänster och bygg samt hotell och restaurang är det närmare hälften av

tillfrågade företag som upplevt svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens.

Andelen företag som uppgett att de inte lyckades rekrytera har det senaste året legat på omkring 40 procent. Andelen företag som uppger att de varit tvingade att tacka nej till order har under samma period legat på cirka 27 procent. Andelen verksamheter som sänkt kraven på antingen utbildning eller erfarenhet uppgår till cirka 17 respektive 20 procent.

Av diagrammet framgår att närmare 63 procent av tillfrågade verksamheter i den här undersökningen har upplevt svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens. Antalet tjänster som upplevts svåra att tillsätta uppgår till närmare 550. Diagrammet visar även att andelen verksamheter som upplevt svårigheter de senaste sex åren har legat klart över det genomsnittliga värdet på cirka 44 procent.

Samtliga tillfrågade verksamheter förutom övrig landstingsverksamhet (administration, teknik med mera) har i den här undersökningen uppgett att de har haft svårigheter att rekrytera personal med den kompetens som de efterfrågar. Inom gymnasieskolan, övrig kommunal verksamhet samt offentlig förvaltning inom staten har cirka hälften svarat att de haft bekymmer med att få tag på personer med rätt kompetens. Bland övriga verksamheter har nära nog samtliga svarat att de haft bekymmer.

Andelen verksamheter som uppgett att de inte lyckades rekrytera har de senaste fem åren legat på omkring 22 procent. Andelen verksamheter som sänkt kraven på utbildning har under samma period ökat med cirka 12 procentenheter, från 23 procent till 35 procent. Inom samma tidsperiod har andelen verksamheter som sänkt kraven på yrkeserfarenhet ökat med cirka 11 procentenheter, från 14 procent till 25 procent.

5 Näringsgrenar

Sett över tid har näringsstrukturen i Norrbottens län i stort följt det mönster som setts på nationell nivå; en industrisektor som minskat i antal sysselsatta samtidigt som tjänstesektorn ökat i antal sysselsatta.

Utifrån vårens undersökning bedöms som tidigare nämnts antalet sysselsatta fortsätta att öka främst inom vård och omsorg, för- och grundskola, information och kommunikation (dataprogrammering och telekommunikation), företagstjänster samt delar av tillverkningsindustrin. Dock kan bristen på arbetskraft med rätt kompetens komma att hämma länets sysselsättningsökning.

5.1 Jord- och skogsbruk

Sammanfattning

- Fortsatt optimism
- Kraftig ökning av upplevd brist

Länets jord- och skogsbruk sysselsatte år 2016 drygt 4 200 personer, vilket utgör närmare 3 procent av samtliga sysselsatta i länet i åldern 16+. Cirka 78 procent av det totala antalet sysselsatta är män. Aktiviteten inom jord- och skogsbruket varierar över året. Under sommarsäsongen ökar behovet av arbetskraft. Det gäller bland annat maskinförare och avbytare som kan täcka upp för semestrarna inom jordbruket. Inom skogsbruket finns ett stort behov av skogsplanterare och röjare under barmarksperioden.

Jordbruksverksamheterna har de senaste åren visat en mer positiv inställning till lönsamheten. Även om nöt-, spannmåls- och mjölkproducenterna har upplevt en ökad lönsamhet så är det fortsatt köttproducenterna som upplever att de har den bästa lönsamheten. Den förhållandevis positiva inställningen bedöms ligga kvar om än i marginellt minskande omfattning det närmaste året enligt lantbruksbarometer¹.

Länets jordbrukare bedömer i den här undersökningen en fortsatt ökad efterfrågan av sina produkter. Det senaste årets index för efterfrågan inom jordbruk respektive skogsbruk har ökat från cirka 50 till drygt 75 respektive 22 till cirka 45.

Andelen verksamheter inom jordbruk respektive skogsbruk som upplevt svårigheter att få tag på rätt kompetens har ökat med cirka 10 respektive 16 procentenheter det senaste året. Jordbruk från 44 procent till 54 procent och skogsbruk från 33 procent till 49 procent.

Yrken som varit svårtillsatta var till exempel trädgårdsodlare, förare av jord- och skogsmaskin och lastbilsförare. Sysselsättningen inom jord- och skogsbruk bedöms bli oförändrad under prognosperioden.

¹Lantbruksbarometern 2018, Swedbank

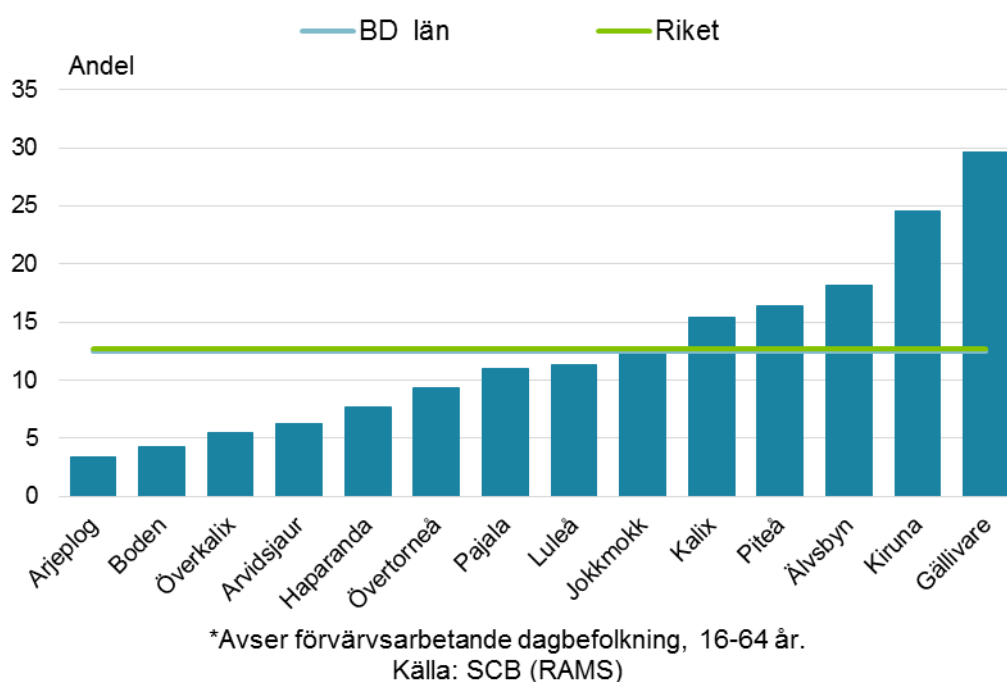
5.2 Industri

Sammanfattning

- Oförändrad efterfrågan
- Ökad andel företag som upplevt brist på efterfrågad kompetens
- Ökning av sysselsatta

Länets tillverkningsindustri sysselsatte år 2016 drygt 15 500 personer, vilket är närmare 13 procent av samtliga sysselsatta i länet i åldern 16+. 81 procent av det totala antalet sysselsatta inom tillverkningsindustrin är män. Till sysselsättningen i branschen tillkommer också arbetskraft anställd i privat tjänstesektor, främst genom bemanningsföretag och olika typer av konsultföretag inom it, teknik- och ekonomitjänster. Detta innebär att sysselsättningen i branschen i praktiken är högre än ovan nämnda antal.

Andel förvärvsarbetande* inom industrin per kommun i BD län 2016

Diagrammet ovan visar att andelen arbetstillfällen inom industrin i länets kommuner är som högst i malmfältskommunerna Kiruna och Gällivare och som lägst i Arjeplog och Boden.

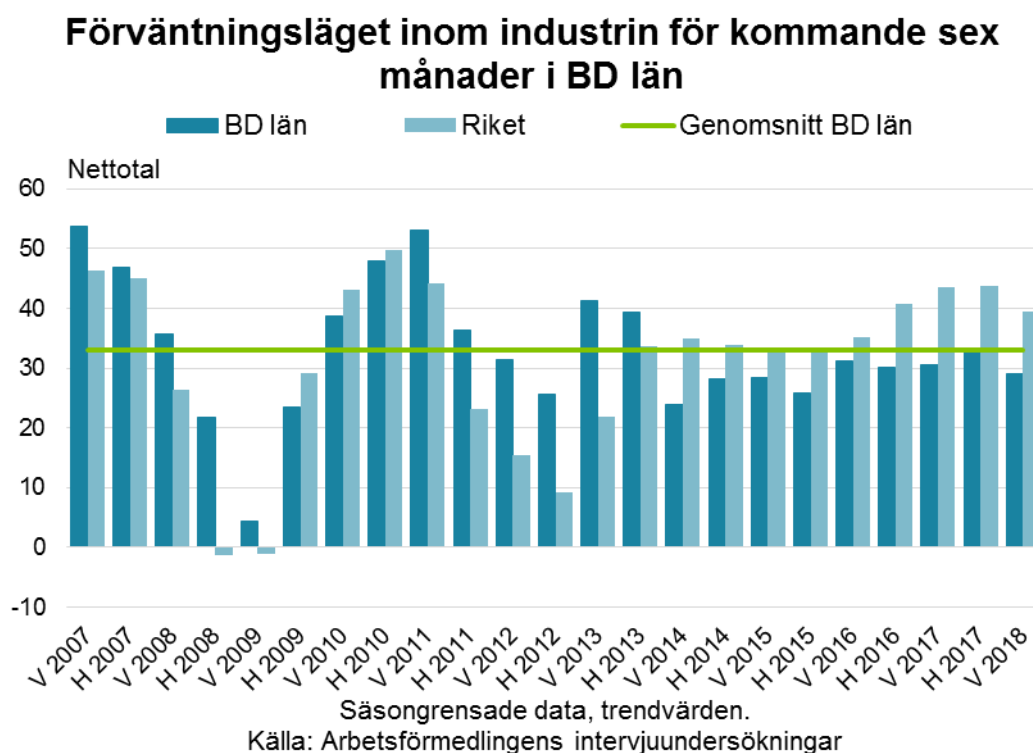
I den här undersökningen har drygt 31 procent av industriföretagen bedömt att de har nått sitt produktionstak. Det är en ökning med cirka fem procentenheter jämfört med för ett år sedan. Minst utrymme enligt denna undersökning för produktionshöjning finns inom plast-, gummi- samt stål- och metallframställning. Länets industriföretag har en hög teknikutveckling och denna teknikutveckling

innebär ett ökat behov av kvalificerad personal, främst inom ingenjörsyrken, men kompetenskraven har även ökat för andra yrkesgrupper.

I vårens undersökning har närmare 34 procent av de tillfrågade företagen inom tillverkningsindustrin haft svårt att hitta rätt kompetens vid rekryteringar. Det är en ökning med hela 10 procentenheter jämfört med för ett år sedan. Inom länets gruvnäring har samtliga tillfrågade företag vid något tillfälle upplevt svårigheter att finna arbetskraft med den kompetens som efterfrågas.

Ett urval av upplevda bristyrken det senaste halvåret i länet:
civilingenjörer/ingenjörer och tekniker inom exempelvis gruvteknik och metallurgi, bygg- och anläggning, maskin, maskinställare och maskinoperatörer, svetsare och gasskärare, processoperatörer stenkross och malmförädling, styckare och slaktare samt industrielektriker.

Efterfrågeutveckling inom industrin

Höstens bedömda efterfrågan blev något bättre än väntat. I den här undersökningen bedöms efterfrågan det närmaste året att ligga kvar på ungefär samma nivå som under det senaste halvåret. Det innebär att cirka 40 procent bedömer en ökande efterfrågan och cirka fem procent bedömer en minskad efterfrågan. Det är framför allt tillverkande företag inom pappers- och pappersvarutillverkning samt tillverkning av så väl metalliska som icke metalliska produkter som håller efterfrågeindexet uppe.

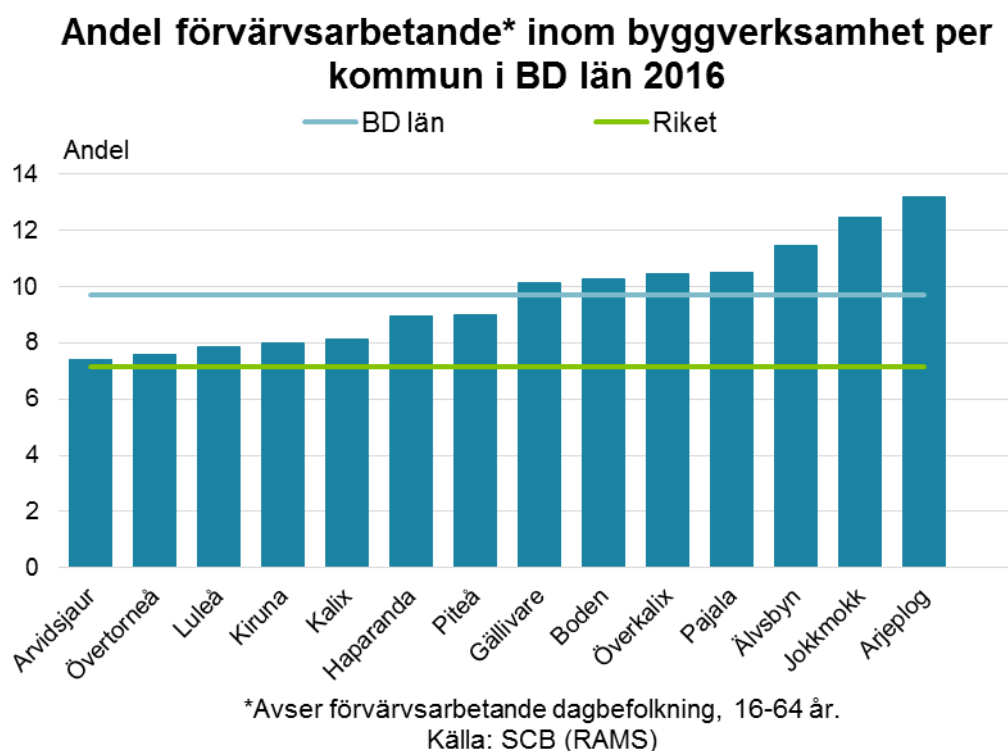
Mindre optimistiska i sin bedömning om framtida efterfrågan är företag inom grafisk produktion samt tillverkning av maskin-, gummi- och plastprodukter. Inom gruvnäringen bedömer hälften av tillfrågade företag en ökad efterfrågan och resterande en oförändrad efterfrågan av sina produkter.

Anställningsplanerna inför det närmaste året är positiva hos industriföretagen. Cirka 55 procent bedömer ett ökat antal anställda och knappt nio procent bedömer ett minskat antal anställda. Detta medför att sysselsättningen inom den totala industriverksamheten bedöms öka under prognosperioden.

5.3 Byggverksamhet

Sammanfattning

- Fortsatt hög byggaktivitet
- Fortsatt höga bristtal
- Antalet sysselsatta ökar

Länets byggverksamhet sysselsatte år 2016 drygt 10 850 personer, vilket är närmare 8 procent av samtliga sysselsatta i länet i åldern 16+. 92 procent av det totala antalet sysselsatta inom byggverksamheten är män. Diagrammet ovan visar att samtliga av länets kommuner under 2016 hade en högre andel förvärvsarbetande inom bygg jämfört med riket som helhet.

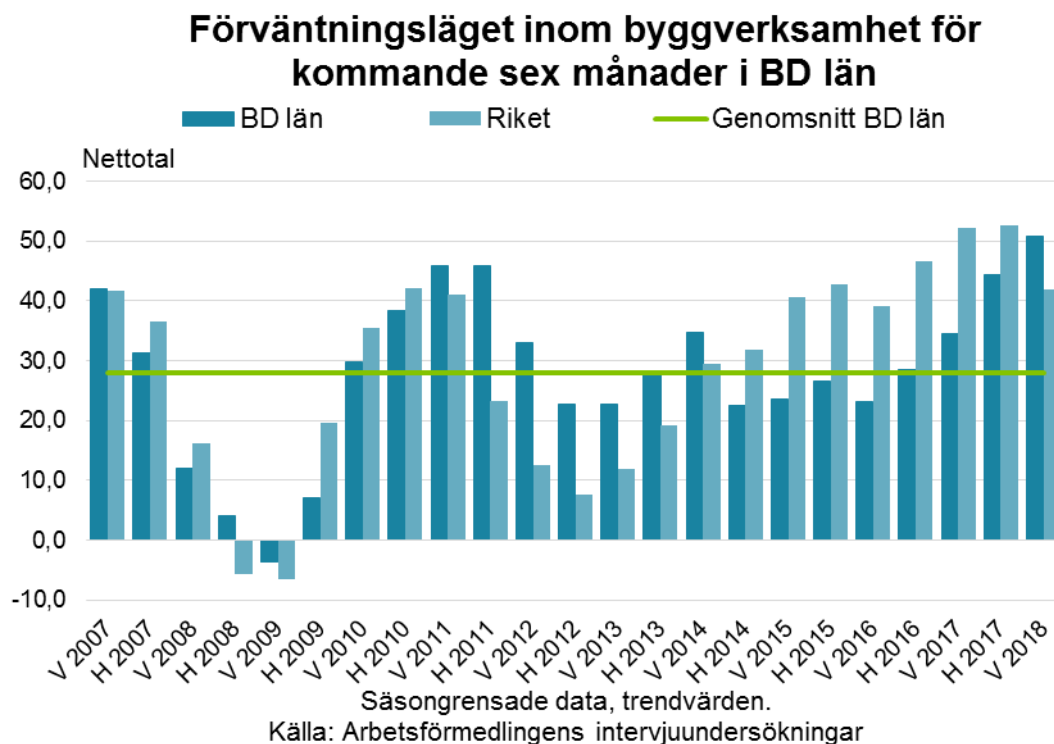
Inom bygg är det drygt 29 procent av tillfrågade företag som nått sitt produktionstak. Det är en ökning med fem procentenheter jämfört med samma period året innan. Det

högsta kapacitetsutnyttjandet har verksamheterna inom specialiserad bygg-och anläggning (el, vvs, måleri, fasad, golv, tak, glas med mera).

Cirka 51 procent av tillfrågade företag inom bygg uppger att de upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret. Det kan jämföras med för ett år sedan då det var cirka 44 procent.

Ett urval av upplevda bristyrken: ingenjörer/tekniker, arbetsledare, träarbetare/snickare, VVS-montörer, elektriker, ställningsbyggare, lastbilsförare, betongarbetare, målare, anläggningsmaskinförare och anläggningsarbetare.

Efterfrågeutveckling inom byggverksamheten

Länets stora byggprojekt (till exempel stadsomvandlingar, serverhallar, vindkraftsparker och bostäder) sker till största delen i malmfältsorterna Kiruna och Gällivare samt i kustområdets större orter Luleå, Piteå och Boden. Efterfrågan inom bygg var klart högre än den som bedömdes i höstens undersökning. Den högre efterfrågan var inom såväl anläggning som specialbyggnation, men det var fram för allt inom husbyggnation som den bedömda efterfrågan var klart över den förväntade.

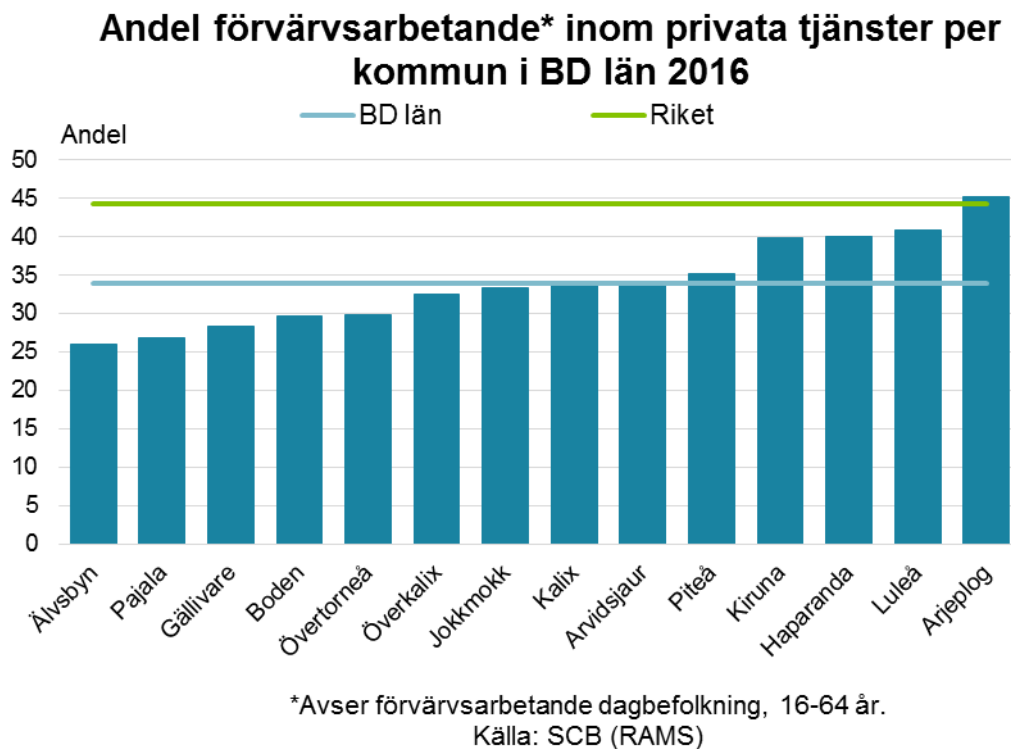
Diagrammet ovan visar att förväntningsläget det närmaste halvåret bedöms bli det starkaste sedan senaste toppnoteringen hösten 2011. Även om en viss försiktighet i tolkning av indexvärden inom bygg ska tas i beaktande så finns det inget i den här undersökningen som tyder på ett försämrat efterfrågeläge under det närmaste året.

De mest optimistiska bedömningarna för stigande efterfrågan för det kommande året råder inom specialiserad bygg- och anläggning och husbyggnation. Inom anläggning är man något mer försiktig även om inget av de tillfrågade företagen bedömer en minskad efterfrågan. Sysselsättningen inom byggbranschen bedöms öka med några hundra under prognosperioden.

5.4 Privata tjänster

Sammanfattning

- Stor brist på kompetenser inom ett flertal yrken
- Ökad sysselsättning
- Ökad e-handel dämpar sällanköpshandelns efterfrågan

Tjänstesektorn består av såväl transportbranschen, handel, hotell- och restaurangbranschen, informations- och kommunikationsföretag som finansiell verksamhet och företagstjänster. Länets privata tjänster sysselsatte år 2016 omkring 46 300 personer, vilket utgör cirka 37 procent av samtliga sysselsatta i länet i åldern 16+. Inom privata tjänster totalt är könsfördelningen cirka 42 procent kvinnor och 58 procent män. Handel är den bransch som ligger närmast en jämn könsfördelning, 47 procent kvinnor och 53 procent män. Inom transport är det betydligt mindre jämställt, endast 18 procent kvinnor.

Diagrammet ovan visar att Arjeplog har den högsta andelen och Älvsbyn den lägsta andelen förvärvsarbetare inom privata tjänster i länet. Diagrammet visar även att samtliga av länets kommuner förutom Arjeplog hade en lägre andel

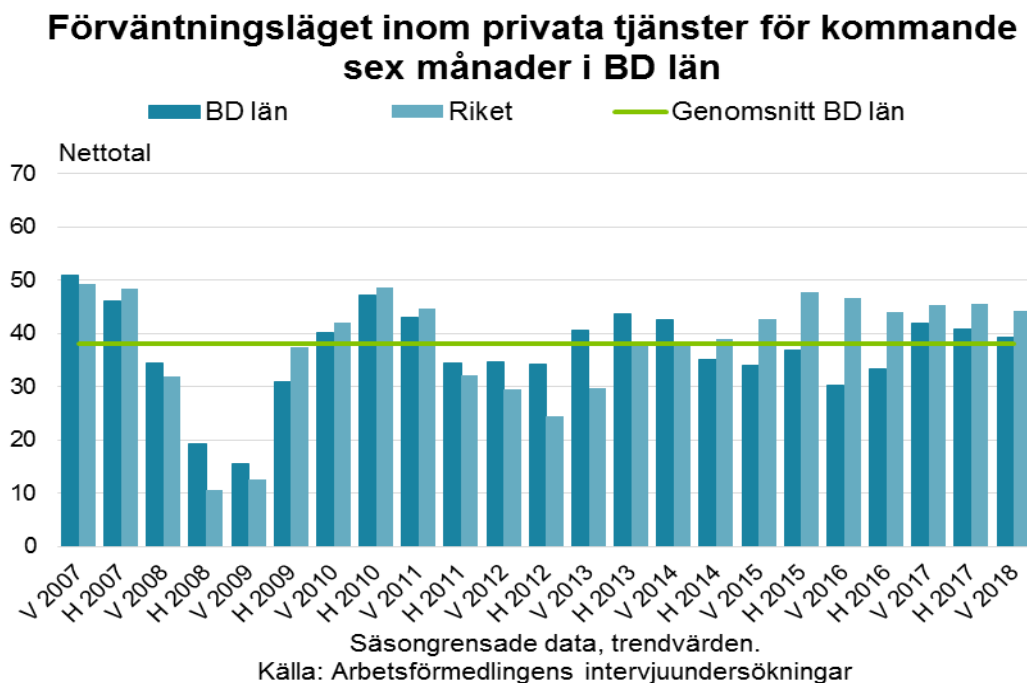
förvärvsarbetande inom privata tjänster jämfört med riket som helhet. Den höga andelen förvärvsarbetande inom privata branscher i Arjeplog kan till stora delar kopplas till biltestverksamhetens stora behov av service.

Inom privata tjänster är det närmare en fjärdedel som nått produktionstaket. Vilket är en något högre andel (plus cirka 4 procentenheter) jämfört med för ett år sedan. Det högsta kapacitetsutnyttjandet har företagen inom transport samt information och kommunikation, där närmare hälften av företagen hade nått sitt produktionstak. Största utrymmet för produktionsökning finns inom handel samt hotell- och restaurangverksamheter. Inom dessa områden är det endast en tiondel som nått sitt produktionstak. Omkring 38 procent av tillfrågade företag inom privata tjänster uppger att de upplevt brist på rätt kompetens vid rekrytering det senaste halvåret. Det är åtta procentenheter fler jämfört med för ett år sedan.

Bland it-företagen var det nästan samtliga tillfrågade som upplevt brist på rätt kompetens. Stora svårigheter (drygt sju av tio) upplevs även att tillsatt olika konsulttjänster inom till exempel skilda tekniska områden. Inom transport samt hotell och restaurang är det omkring fyra av tio som upplevt svårigheter att finna efterfrågad kompetens.

Urval och exempel på upplevda bristyrken under det senaste halvåret presenteras under respektive näringsrubrik. Antalet sysselsatta inom privata tjänster bedöms öka under prognosperioden. Företagstjänster samt vård och omsorg är de områden som kommer att stå för den största delen av sysselsättningsökningen.

Efterfrågeutveckling privata tjänster

Samtliga näringar (förutom hotell och restaurang som låg exakt på bedömningen) hade en högre efterfrågan än den som bedömdes i höstens undersökning. Optimismen om efterfrågeutvecklingen inför det kommande halvåret och året är fortsatt stark trots en marginell nedgång jämfört med för ett år sedan.

5.5 Handel

Handeln svarade för nästan en fjärdedel av det totala antalet sysselsatta (16+) inom privata tjänster år 2016. Det senaste halvåret har efterfrågan varit något bättre än den som bedömdes i höstens undersökning. Orsaken till den något bättre efterfrågan var att handeln med motorfordon och reparation gick bättre än väntat. Förväntningarna för det närmaste halvåret är fortsatt positiva om än i mindre omfattning än för ett år sedan, index i vår 46, index för ett år sedan 59.

Det är framförallt den ökande e-handeln som drar ner indexet och det inom i första hand sällanköpshandeln. Drygt 25 procent av tillfrågade företag har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. Det är 9 procentenheter fler än för ett år sedan. Ett urval av upplevda bristyrken inom handeln: butikssäljare inom såväl dagligvaror som fackhandel, kockar samt motorfordonsreparatörer.

5.6 Transportsektorn

Länets transport- och magasinering sysselsatte år 2016 omkring 6 350 personer, vilket utgör cirka 5 procent av samtliga sysselsatta i länet i åldern 16+. Könsfördelningen utgör cirka 82 procent män och endast 18 procent kvinnor. Även transportbranschen har det senaste halvåret haft en något bättre efterfrågan än den som bedömdes i höstas.

Under de senaste två åren har läget förbättrats betydligt och företagens förväntningar på framtiden är nu högre än på många år. Förbättringen gäller för såväl magasinering och stödtjänster till transport som gods- och persontransporter. Delar av den ökande efterfrågan kan sannolikt kopplas till den inom handeln nämnda ökningen av e-handel.

Omkring hälften av tillfrågade arbetsställen har nått produktionstaket. Vilket är en ökning med närmare 22 procentenheter jämfört med ett år sedan. En tredjedel av intervjuade företag har upplevt brist på arbetskraft med rätt kompetens det senaste halvåret.

Ett urval av upplevda bristyrken inom transport: anläggningsmaskinförare, bussförare, lastbilsförare taxiförare samt reklamutdelare och tidningsdistributörer. För samtliga yrkesförare finns nu krav på yrkeskompetensbevis (YKB).

5.7 Information och kommunikation

Branschen som omfattar förlags-, film-, video- och TV-verksamhet, planering och sändning av program, telekommunikation, dataprogrammering, datakonsult och informationstjänster sysselsatte år 2016 cirka 2 650 personer i åldern 16+. Cirka 68 procent av dessa var män. Branschen har haft en betydligt bättre efterfrågeutveckling än den som förväntades under hösten.

Inför det kommande halvåret och året bedömer samtliga tillfrågade näringar en oförändrad eller ökad efterfrågan. Närmare 46 procent av tillfrågade arbetsställen har nått produktionstaket. Det är en fördubbling jämfört med för ett år sedan. Högsta produktionsnyttjandet finns inom dataprogrammering och datakonsult verksamheterna, där cirka två tredjedelar har nått produktionstaket.

Drygt 68 procent av tillfrågade företag har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret, vilket även det är nästan en fördubbling jämfört med för ett år sedan. Noteras kan att inom dataprogrammering och datakonsult har samtliga som varit i behov av att rekrytera upplevt svårigheter att finna den kompetens som efterfrågas.

Ett urval av upplevda bristyrken: systemanalytiker och IT-arkitekter, mjukvaru- och systemutvecklare samt journalister.

5.8 Finansiell verksamhet och företagstjänster

Finansiell verksamhet och företagstjänster inrymmer ett brett spektra av verksamheter som exempelvis bank, försäkring, konsulter inom ekonomi, teknik och bygg, uthyrning, bemanning, callcenterverksamhet, juridisk rådgivning, säkerhet, resebyråer och lokalvård. Under 2016 sysselsatta dessa verksamheter drygt 15 500 personer i åldern 16+. Cirka 46 procent av dessa kvinnor. Även företag inom dessa verksamheter hade en bättre efterfrågeutveckling än den som förväntades under hösten.

Inför det kommande halvåret bedömer närmare 50 procent av tillfrågade företag en ökad efterfrågan och cirka fyra procent en minskad efterfrågan. Mest optimistiska är verksamheter som ägnar sig åt olika konsulttjänster till företag, arbetar med olika finansiella tjänster eller med säkerhet och bevakning. Omkring 29 procent har nått produktionstaket, vilket är en ökning med cirka 6 procentenheter jämfört med för ett år sedan.

Närmare hälften (ökning med omkring 12 procentenheter jämfört med våren 2017) av tillfrågade företag har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. Ett urval av upplevda bristyrken: civilingenjörer, ingenjörer och tekniker inom bygg och anläggning/elektroteknik/maskin, bilförare samt väktare och ordningsvakter.

5.9 Hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster

Denna bransch sysselsatte år 2016 närmare 9 000 personer i åldern 16+. Cirka 59 procent av dessa var kvinnor. Det senaste halvårets efterfrågeutveckling inom hotell och restaurang blev som den som bedömdes under hösten.

Inför det närmaste halvåret bedömer drygt 67 procent inom hotell och restaurang en ökad efterfrågan och knappt tre procent en minskad efterfrågan. Säsongsvariationen när det gäller hotellboende på olika orter i länet kan vara stor. Under vinterhalvåret då till exempel biltestverksamheten i A-kommunerna (Arvidsjaur och Arjeplog) har full verksamhet så är beläggningen mycket hög medan den under sommarhalvåret ligger på en väldigt mycket lägre nivå. Även vissa konferenshotellorter har en viss

variation med högre beläggning under vinterhalvåret och något lägre under sommarhalvåret.

Omkring 23 procent inom hotell och cirka åtta procent inom restaurang har nått sitt produktionstak. Närmare 43 procent av tillfrågade företag har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret.

Ett urval av upplevda bristyrken: kökschefer, kockar, kallskänkor, hovmästare, servitörer samt restaurang- och köksbiträden.

5.10 Privat utbildning, vård och omsorg

Privat utbildning samt vård och omsorg sysselsätter cirka 14 procent av det totala antalet sysselsatta inom utbildning samt vård och omsorg i länet. Vård och omsorg hade en något bättre och utbildning en klart bättre efterfrågeutveckling än den som förväntades under hösten.

Inför det kommande året bedömer omkring två tredjedelar inom vård och omsorg och närmare hälften av tillfrågade företag inom utbildning en ökad efterfrågan. Inom vård och omsorg respektive utbildning bedömer två procent respektive sex procent en minskad efterfrågan.

30 procent av tillfrågade företag inom vård och omsorg och cirka 38 procent av företag inom utbildning har i den här undersökningen angett att de nått sitt produktionstak. Cirka en tredjedel inom respektive område har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. Det är en relativt kraftig minskning (drygt 20 procentenheter) jämfört med för ett år sedan.

Ett urval av upplevda bristyrken: förskollärare, grundskollärare, speciallärare, vårdare och boendestödare samt personliga assistenter.

5.11 Offentliga tjänster

Sammanfattning

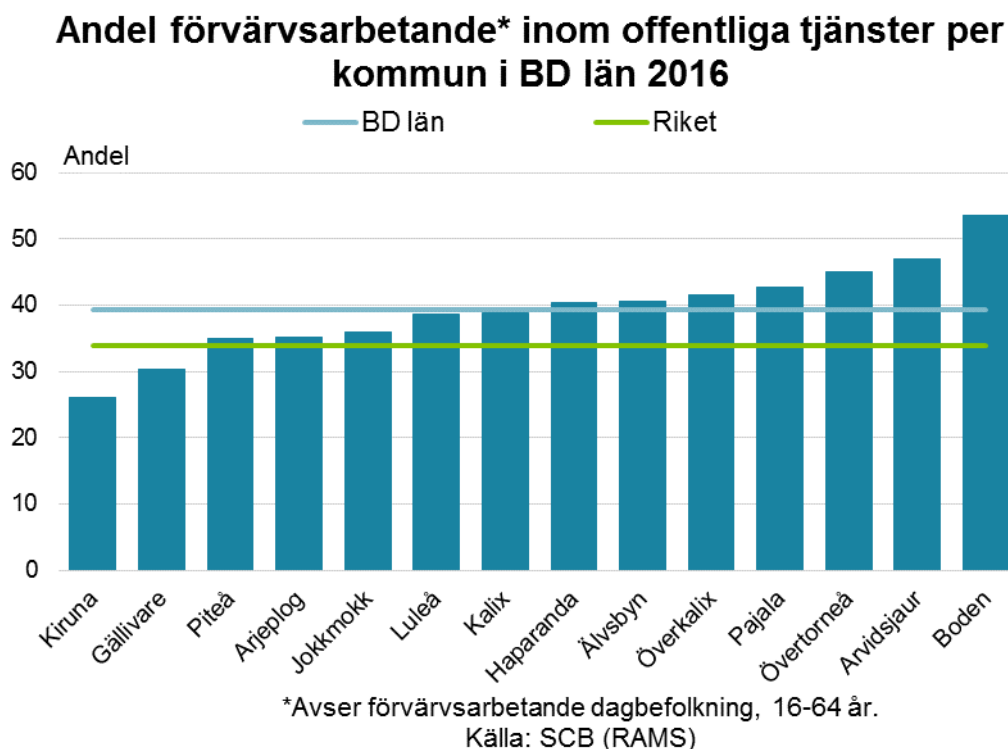
- Stora ersättningsrekryteringar
- Rekryteringsproblemen kvarstår
- Sysselsättningsökning

Bedömd övertalighet i denna undersökning visar på dryga 100 personer, vilket är en ökning med omkring 45 personer jämfört med året innan. Cirka hälften av den bedömda övertaligheten signaleras från offentlig förvaltning inom staten. Det senaste halvåret har cirka 1 150 avgångar skett inom offentlig verksamhet. Dessa har ersatts med cirka 1 270 personer. Såväl barnomsorg som grundskola har rekryterat närmare 50 fler än de avgångar som skett inom respektive verksamhetsområde det senaste halvåret.

Inom det närmaste halvåret bedöms cirka 860 avgångar och drygt 1 000 rekryteringar ske. Drygt 62 procent av tillfrågade verksamhetsområden har det senaste halvåret upplevt rekryteringssvårigheter. Det är en minskning med cirka 12 procentenheter jämfört med för ett år sedan. Totalt rör det sig om närmare 550

tjänster som varit svåra att tillsätta. Det är ett hundratal färre jämfört med för ett år sedan. Ett urval av upplevda bristyrken inom vårdsektorn: läkare, tandläkare, undersköterskor, sjuksköterskor, barnmorskor samt biomedicinska analytiker.

Ett urval av upplevda bristyrken inom övriga offentliga verksamheter: grundskollärare, gymnasielärare, fritidspedagoger, förskollärare, speciallärare, lärare yrkesämnen barnskötare samt socialsekreterare.

Offentliga verksamheter sysselsatte år 2016 omkring 41 200 personer i åldern 16+. Cirka 68 procent av dessa var kvinnor.

Diagrammet ovan visar att försvarskommunerna Boden och Arvidsjaur är de kommuner i länet som har den högsta andelen förvärvsarbetare inom offentliga tjänster. Diagrammet visar även att endast gruvkommunerna Kiruna och Gällivare har en lägre andel förvärvsarbetare inom offentliga tjänster jämfört med riket som helhet.

Efterfrågeutvecklingen inom offentlig verksamhet

Det senaste halvårets efterfrågeutveckling inom offentliga verksamheter blev något högre än den som bedömdes under hösten. Det är framför allt inom vuxenutbildningen, gymnasieskolan, grundskolan och barnomsorg där efterfrågan varit större än den som förväntades.

Inför det närmaste halvåret och året är det 22 procent av intervjuade verksamhetsområden som bedömer att efterfrågan kommer att öka och cirka 11 procent som bedömer att den kommer att minska. Den största efterfrågeökningen det närmaste halvåret och året signaleras från offentlig förvaltning inom staten,

vuxenutbildningen samt vård och omsorg. Inom gymnasieskolan bedömer närmare fyra av tio en minskad efterfrågan. Bedömningen kan kopplas till de mindre ungdomskullar som i nuläget föreligger.

Antalet sysselsatta totalt inom offentliga verksamheter bedöms öka med omkring 250-300 personer under prognosperioden. Största ökningarna bedöms ske inom offentlig förvaltning inom staten (här ingår försvaret), vård och omsorg, barnomsorg samt grundskolan.

6 Befolkning och arbetskraft

Enligt SCB:s befolkningsstatistik uppgick Norrbottens läns befolkning den sista december 2017 till närmare 251 300 personer. Det var för länets del en ökning med cirka 730 personer jämfört med 2016. Luleå, Piteå, Boden samt Älvsbyn är de kommuner i länet som stod för den befolkningsökningen som skedde under 2017.

Utbudet av arbetskraft består av den del av befolkningen som kan och vill arbeta. De kan sedan delas upp i de som har ett arbete och de som inte har ett arbete. Till den outnyttjade arbetskraften hör till exempel de inskrivna arbetslösa på länets arbetsförmedlingar som i genomsnitt per månad under 2017 uppgick till omkring 8 500 personer.

Basen för utbudet av arbetskraft utgörs av befolkningen i de yrkesverksamma åldrarna 20-64 år, och 2017 uppgick den gruppen till omkring 139 700 personer. Det är en minskning med 0,4 procent eller med närmare 600 personer jämfört med året innan. Endast Älvsbyn och Luleå hade en positiv utveckling, plus 1,1 respektive 0,2 procent. Störst minskning hade Pajala och Övertorneå med 3,7 respektive 3,2 procent. Ett aktivt arbete måste intensifieras för att klara av utmaningen att behålla arbetskraften i den mest aktiva arbetsföra åldern kvar i länet. Det för att klara av framtida ersättningsrekryteringar och jobbtillväxt.

6.1 Utanför arbetskraften

Heltidsstuderande och personer som har sjukersättning på heltid innebär ett minskat tillskott till arbetskraften. Ohälsotalet är Försäkringskassans mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen (sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning) under en tolv månadersperiod.

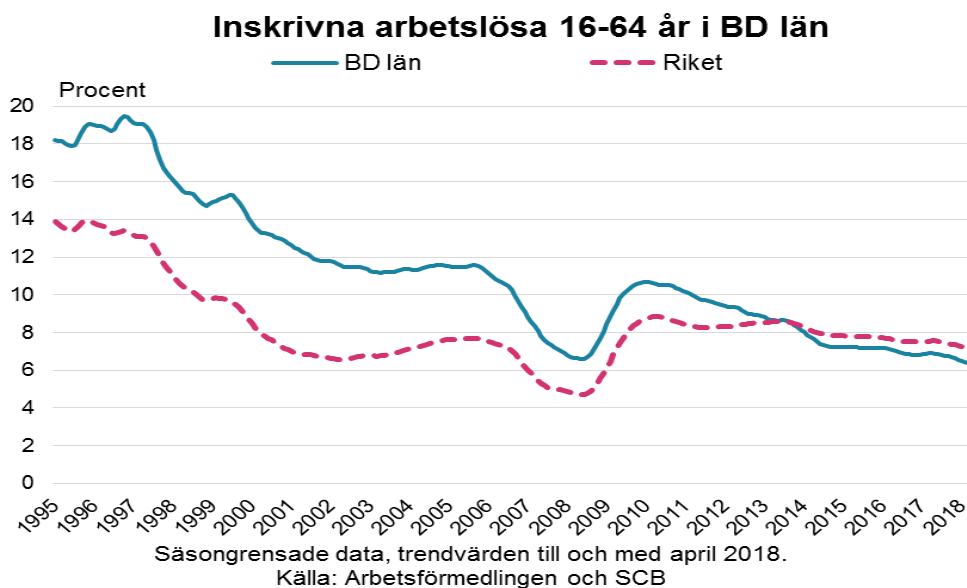
Enligt Försäkringskassans statistik över ohälsotalet 2017 låg Norrbottens ohälsotal på 28,8 procent och rikets på 26,2 procent. För länets del var det en minskning med 2,4 procentenheter och för rikets del en minskning med 1,6 procentenheter jämfört med 2016. Ohälsotalet för kvinnor i länet har minskat från 38,2 procent till 35,1 procent. Männens ohälsotal har minskat från 24,7 till 23,1 procent. Stora skillnader för det totala ohälsotalet kan noteras i länet, Kirunas ohälsotal låg på 19,8 procent och Haparandas på 42,2 procent.

Enligt SCB:s senaste siffror (2016) för in- och utpendling över länsgränsen så var det omkring 4 150 som pendlade in till länet och närmare 4 100 som pendlade ut från länet. Den största andelen inpendlare kommer från grannlandet Västerbotten. Största utpendlingen sker till Stockholms- och Västerbottens län. Länet har utöver den inhemska pendlingen även en naturlig ut- och inpendling till grannländerna Norge och Finland.

6.2 Förändring av arbetskraftsutbudet

Med hänsyn till den rörlighet in och ut ur arbetskraften som påverkas av bland annat demografi, ohälsa, studiedeltagande, pendling och in- och utflyttning, beräknas arbetskraften öka med omkring 700 personer under prognosperioden 2018-2019. Invandringen kommer att stå för huvuddelen av länets arbetskraftsökning om de blir kvar i länet.

7 Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

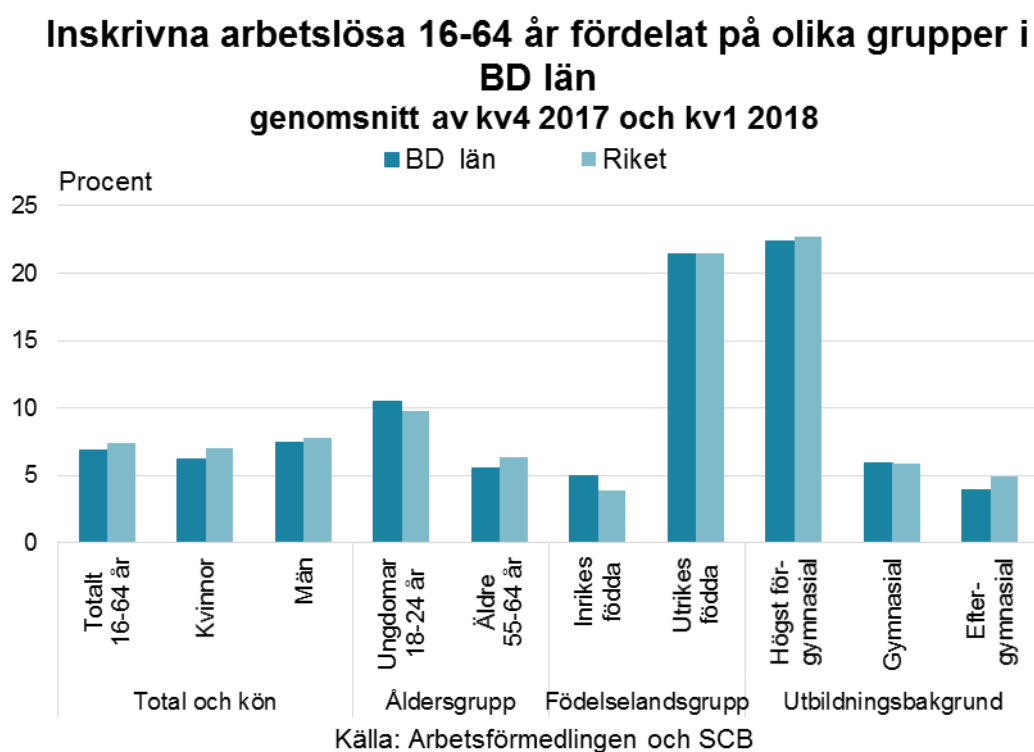

Successivt har länets arbetslöshet sjunkit och i september 2013 understeg den relativa arbetslösheten på 8,3 procent för första gången rikets genomsnitt på 8,5 procent. Därefter har länets arbetslöshetsnivå stadigt legat under rikets genomsnitt. Den relativa arbetslösheten i länet och riket under april månad låg på 6,7 respektive 7,1 procent.

Det är fortsatt stora skillnader när det gäller den högsta och lägsta relativa arbetslösheten i länet. Under april månad hade Haparanda en relativ arbetslöshet på 12,3 procent, vilket kan jämföras med Gällivares arbetslöshet som låg på 4,5 procent.

7.1 Arbetslöshetens sammansättning

Arbetslöshetsnivåer visar endast en dimension av arbetslösheten. För att bättre förstå arbetslöshetens sammansättning behöver man även analysera skillnader i arbetslöshetsnivåer mellan olika grupper av arbetslösa.

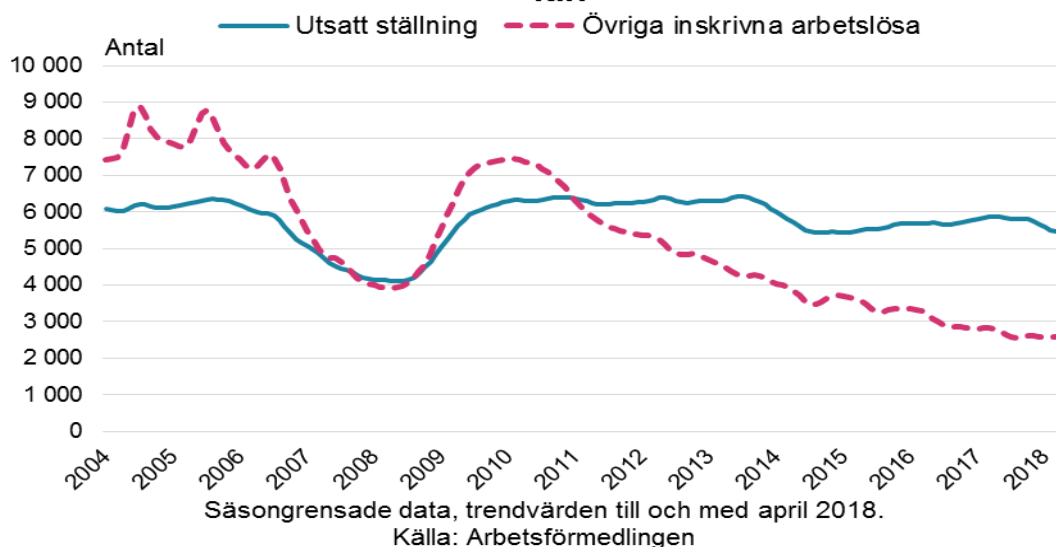
Av diagrammet framgår att länet i jämförelse med riket har en lägre andel arbetslösa totalt samt för kvinnor och män, äldre och de med eftergymnasial utbildning. De största skillnaderna mellan länets och rikets arbetslöshet fanns i grupperna med eftergymnasial utbildning (4 procent i länet och 4,9 procent i riket) och bland inrikes födda (5 procent i länet och 3,9 procent i riket). Det är också fortsatt stor skillnad vad gäller arbetslösheten mellan inrikes och utrikes födda. För inrikes födda låg arbetslösheten på 5 procent medan den bland utrikes födda låg på 21,4 procent.

Inom länet var det under mätperioden ovan Haparanda som hade den högsta totala arbetslösheten på 14,5 procent och Arjeplog som hade den lägsta på 4,2 procent.

Arbetslöshetssiffrorna i de olika utbildningsgrupperna som låg på för de med förgymnasial utbildning 22,4 procent, gymnasial utbildning 5,9 procent samt de med eftergymnasial utbildning 4 procent visar med all tydlighet vikten av att ha minst en avslutad gymnasieexamen. I bilaga 3 presenteras samtliga diagramvariabler ovan även på kommunnivå.

7.2 Grupper med större svårigheter etablera sig på arbetsmarknaden

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i BD län

Till grupperna med utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas:

- Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning
- Arbetslösa födda utanför Europa
- Arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Arbetslösa äldre (55-64 år)

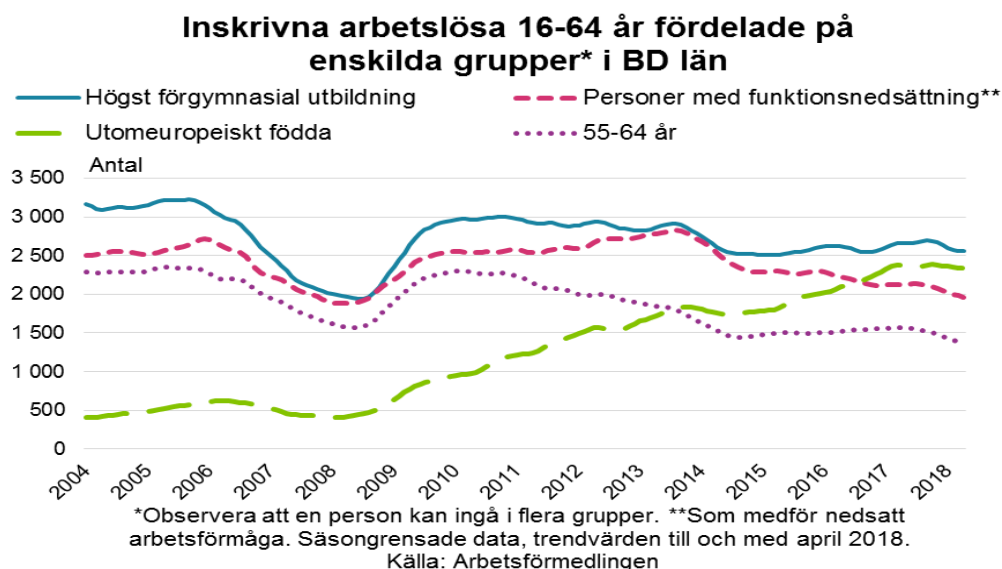
Av diagrammet framgår det relativt tydligt att personer i utsatt ställning oavsett konjunkturläge har det svårare att finna sysselsättning i samma omfattning som övriga arbetssökande. I april 2018 utgjorde grupperna i utsatt ställning närmare 68 procent eller cirka 5 400 personer av det totala antalet inskrivna arbetslösa. Det är en minskning med drygt 400 personer under det senaste året.

Minskningen kan till stora delar förklaras med att flera av dessa personer gått ut i olika subventionerade anställningar som till exempel extra tjänster och moderna beredskapsjobb. Även om flertalet personer i dessa grupper är i behov av utökat stöd i form av till exempel vägledning, flera åtgärder, längre handläggningstider och ekonomiska resurser för att bli matchningsbara så är det viktigt att poängtera att arbetssökande i utsatt ställning inte på något sätt är en homogen grupp.

I de olika grupperna finns det stora individuella kompetensreserver. Till exempel har 12 procent av de inskrivna arbetslösa som har någon form av funktionsnedsättning en eftergymnasial utbildning och hela 55 procent en gymnasial utbildning. För utomeuropeiskt födda är motsvarande siffror 19 procent med eftergymnasial utbildning och cirka 26 procent med gymnasial utbildning.

Av diagrammet framgår även att gruppen övriga inskrivna hade en kraftig nedåtgående trend sedan senaste finanskrisen. Gruppen övriga sökande har dock under det senaste året legat relativt stabilt på omkring 2 600 personer.

7.3 Arbetslöshetsutveckling i grupper med längre väg till arbete

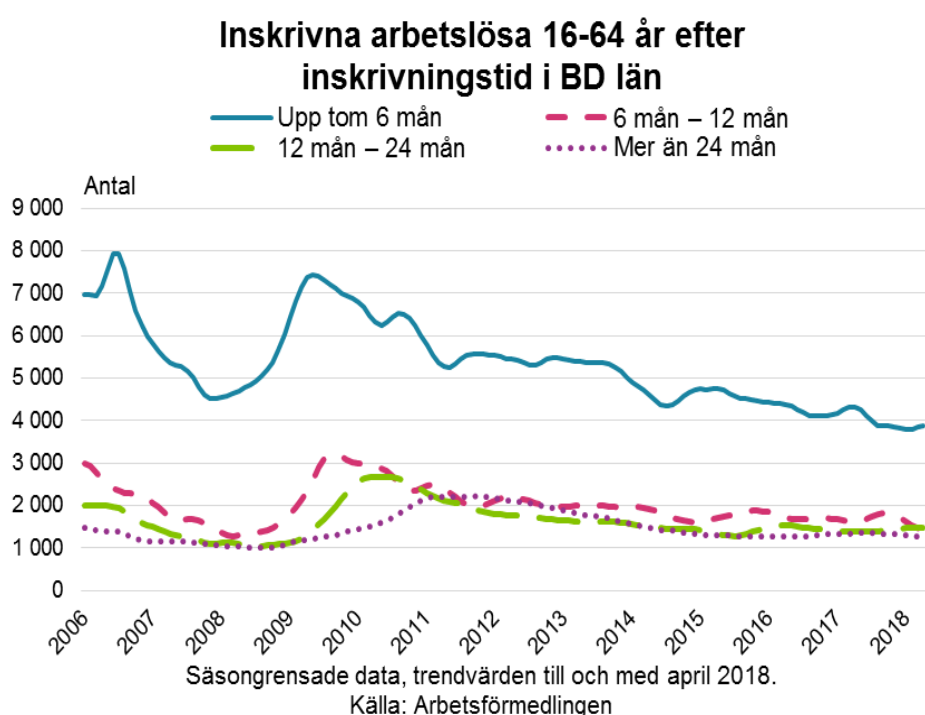
Av diagrammet framgår att samtliga grupper har haft en större eller mindre minskning det senaste året. Störst minskning har skett i gruppen 55-64 år samt i gruppen med någon form av funktionsnedsättning som minskat med 12,3 respektive 7,3 procent. Bland utomeuropeiskt födda, där ökningen av antal inskrivna arbetslösa har varit störst de senaste 10 åren, har ökningen planat ut det senaste året. Som tidigare nämnts så finns det i den gruppen ett flertal (cirka 19 procent eller omkring 450 personer) som har eftergymnasial utbildning. Utbildningar med inriktning som till exempel teknik, energi, elektronik, pedagogik, data, bygg, hälso- och sjukvård med mera.

Genom en snabb och effektiv hantering som till exempel validering, individanpassad språk- och arbetsplatsförlagd utbildning, annan kompletterande utbildning eller andra åtgärder kan denna nya arbetskraft tillföra länets arbetsgivare den kompetens som efterfrågas.

Antalet inskrivna arbetslösa personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga har det senaste året uppgått till strax över 2 000. Det är sedan den senaste toppnoteringen 2013 en minskning med närmare 800 personer. För att förlänga denna positiva trend så finns det utöver de ordinarie åtgärderna som riktar sig till merparten av de inskrivna arbetslösa ett flertal olika generösa individanpassade åtgärder, lönesubventioner, arbetstekniska stöd, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS) med mera att söka för arbetsgivare som står i begrepp att rekrytera en person med funktionsnedsättning.

I gruppen finns det som tidigare nämnt cirka 12 procent eller omkring 250 som har en eftergymnasial utbildning. Bland dessa som har en eftergymnasial utbildning är det cirka 14 procent som har en pedagogisk inriktning och drygt 25 procent som har en inriktning inom vård och social arbete. Antalet inskrivna arbetslösa i åldern 55-64 år har det senaste året minskat med drygt 12 procent eller närmare 200 personer och uppgår under våren till omkring 1 375 personer. Ett flertal av dessa personer har en gedigen och bred yrkeserfarenhet som skulle kunna bidra med att mildra de negativa effekter som brist på arbetskraft kan innebära.

7.4 Tider utan arbete

Långa tider utan arbete innebär oftast stora svårigheter att komma tillbaka till ett varaktigt arbete eftersom personen till exempel tappar viktiga nätverk på arbetsmarknaden eller missar vanligt förekommande kompetensutveckling inom ett yrke.

Diagrammet ovan visar antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen efter hur långa tider de varit utan arbete. Den kraftiga ökningen som startade i slutet av 2008 när det gäller antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mindre än sex månader var ett resultat av den finanskris som världen gick in i. Gruppen med kortare arbetslöshetstider som i nuläget uppgår till cirka 3 850 har det senaste året minskat med omkring 450 personer. Minskningen i gruppen är ett resultat av stora ersättningsrekryteringar och den goda konjunkturen samt att dessa personer oftast har den kompetens som arbetsmarknaden efterfrågar. Gruppen som varit utan arbete i två år eller längre har sedan den senaste toppnoteringen hösten 2011 minskat med närmare 1 000 personer och uppgår nu till omkring 1 250 personer. Ett flertal av de som varit utan arbete under längre tider tillhör oftast någon av de grupper som har

särskilda svårigheter att ta sig ut på arbetsmarknaden. Det vill säga personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, utomeuropeiskt födda, endast förgymnasial utbildning samt 55- till 64-åringar.

8 Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?

I länet var det omkring 11 350 personer, eller 9 procent av befolkningen i åldrarna 25-64 år som saknade en gymnasieutbildning år 2016. Männerna utgör här en majoritet, cirka 58 procent. I Norrbottens län är det åtta procent (riket fem procent) av jobben som utgörs av yrken med den lägsta kvalifikationsnivån, det vill säga yrken utan, eller med bara låga, krav.

Det vanligaste yrket bland de med endast förgymnasial utbildning i Sverige och i länet var butikssäljare. Andra vanliga yrken i länet för personer med endast förgymnasial utbildning är vårdbiträde, städare, och personlig assistent. Dessa yrken sysselsätter vardera mellan 400 och 600 personer. Vårdbiträden eller personliga assistenter i länet med kort utbildning utgör omkring 16 procent av det totala antalet yrkesverksamma vårdbiträden och personliga assistenter. Utöver ovan nämnda yrken bland personer med kort utbildning är lastbilsförare, köks- och restaurangbiträden samt anläggningsmaskinförare. Dessa yrken sysselsätter vardera mellan 200 och 350 personer.

Även bland de som arbetar inom yrken utan eller med låga krav på utbildning är det männen som är i majoritet, cirka 58 procent. Ser man till enskilda yrken som vårdbiträde, personlig assistent och städer så utförs dessa yrken till en övervägande del av kvinnor, närmare 80 procent. Andra yrken där den kvinnliga delen utgör en stor majoritet är butikssäljare samt restaurang och köksbiträden, cirka 70 procent. Inom yrkena lastbils- och anläggningsmaskinförare råder det nästan total dominans av män, drygt 96 procent.

Personer med endast förgymnasial utbildning gynnas till viss del av det rådande arbetsmarknadsläget med mycket stor brist på arbetskraft i så gott som alla näringsgrenar i länet. Dock visar den historiska trenden att kravnivån har höjts i de allra flesta yrken och att gymnasieutbildning har varit en utgångspunkt för inträde på arbetsmarknaden. Främst efterfrågas yrkesinriktad gymnasieutbildning.

Den relativa arbetslösheten som tidigare redogjorts under rubriken "Inskrivna arbetslösa" och i arbetslöshetens sammansättning i bilaga tre visar en betydande skillnad i den relativa arbetslösheten mellan de med endast förgymnasial utbildning (22,4 procent) och de med minst gymnasial utbildning (5,9 procent). Denna skillnad visar med all tydlighet att för den som saknar gymnasiekompetens kan det bli svårare att få ett arbete om arbetsmarknadsläget och bristsituationen förändras. En studieförberedande gymnasieutbildning bör kompletteras med någon form av eftergymnasial utbildning på högskola, universitet eller yrkeshögskola för att säkerställa goda möjligheter till arbete i framtiden.

9 Utmaningar på länets arbetsmarknad

Länet står inför många utmaningar och möjligheter. De senaste åren har länet haft en ekonomisk tillväxt och länets företag har haft en god utveckling. Allt fler företag investerar och har positiva förväntningar på framtiden. Denna positiva utveckling bedöms fortsätta under prognosperioden. Kompetensförsörjningsproblematiken kvarstår i länet.

Vilket innebär att en betydande andel (privata närmare 40 procent och offentliga drygt 62 procent) arbetsgivare i länet upplever att de har fortsatt stora svårigheter att hitta rätt kompetens vid rekrytering. En situation som till stora delar orsakas av en minskande befolkning i den mest yrkesverksamma åldern 20-64 år och ett ökat antal äldre. För att uppfylla en målbild av ett län som har en positiv tillväxt och fungerande välfärd behöver sannolikt ett antal olika insatser utvecklas eller komma igång.

En utökad samverkan mellan skola (grund- och gymnasieskola, vuxenutbildning) och arbetsliv där information om länets efterfrågade yrken och dess innehåll synliggörs. Erbjudna yrkesutbildningar bör avspegla det som länets arbetsmarknad är i behov av.

Tillgången på inskrivna arbetslösa med efterfrågad kompetens för länets arbetsmarknad har minskat och bedöms fortsätta att minska. Ett tillvaratagande av redan befintlig kompetens som många av de kvarstående arbetssökande som till exempel personer med funktionsnedsättning, utländsk bakgrund eller äldre arbetssökande har är en nödvändighet. Många av dessa personer är i behov av till exempel validering, yrkesväxling, anpassade och flexibla utbildningar, arbetsplatsförlagda insatser.

Utöver den arbetskraft som funnits inskrivna hos länets arbetsförmedlingar har länet de senaste åren fått ett tillskott av arbetskraft i form av nyanlända personer. Tillskottet av utrikes födda ger länet möjligheter att angripa de stora demografiska utmaningarna och den tillväxthämmande arbetskraftsbristen som länets arbetsgivare upplever.

Som en följd av svårigheterna att finna den kompetens som efterfrågas pågår hos flera arbetsgivare inom så väl privata som offentliga en översyn av den interna kompetensanvändningen. Det innebär att befintlig personal med kompetens som det råder brist på ska använda den fullt ut och arbetsgivaren anställer annan personal som tar hand om arbetsuppgifter (till exempel administration, enklare service med mera) som belastat bristyrket tidigare. "Rätt kompetens på rätt plats".

Med gemensamma krafter och i samverkan måste länets alla aktörer inom till exempel arbetsmarknads-, utbildnings-, integrations- och näringslivsfrågor ha en gemensam målbild om hur arbetskraften som finns tillgänglig tillvaratas eller hur arbetskraften kan öka. En samsyn där mångfaldsperspektivet (etnisk, kön, ålder, funktionshinder, sexuell läggning) ligger som grund samt ett lateralt tänkande (otraditionellt angreppssätt) ökar sannolikt möjligheterna att klara av länets stora utmaningar inom välfärd och tillväxt.

10 Bilagor

10.1 Bilaga 1 Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än 100 anställda är undersökningen en totalundersökning.

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 536 arbetsställen inom det privata näringslivet i Norrbottens län och svarsfrekvensen blev 88 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 107 offentliga arbetsgivare i urvalet i Norrbottens län och svarsfrekvensen uppgick till 97 procent.

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

10.2 Bilaga 2 Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

10.3 Bilaga 3 Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 4 2017 och kvartal 1 2018, BD län.

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Förgym- nasial	Gym- nasial	Efter- gymna sial
Arvidsjaur	8,5	8,2	8,8	13,4	7,1	5,8	32,4	27,6	6,3	5,6
Arjeplog	5,2	4,9	5,5	6,9	2,9	3,3	18,4	13,2	4,0	3,3
Jokkmokk	7,3	6,1	8,4	10,7	5,2	3,9	30,3	23,3	5,3	3,8
Övertorneå	7,3	5,3	9,0	13,0	6,6	5,8	19,7	19,4	6,0	3,9
Kalix	6,9	5,9	7,8	11,1	6,5	5,5	19,7	18,6	6,4	3,7
Övertorneå	10,4	8,6	11,8	16,3	6,3	7,0	20,6	34,7	8,3	5,3
Pajala	9,4	7,4	11,0	13,1	9,0	6,9	23,1	27,0	7,6	6,2
Gällivare	4,8	4,7	4,8	6,8	4,5	3,7	14,4	17,2	3,6	2,7
Älvsbyn	8,8	8,1	9,4	11,7	7,6	5,4	37,3	27,4	6,5	5,9
Luleå	6,5	6,0	7,0	9,3	5,8	4,9	18,2	22,4	6,3	3,8
Piteå	6,9	6,7	7,0	11,1	4,6	5,3	29,2	22,9	6,4	4,1
Boden	7,5	6,4	8,4	12,0	4,7	4,8	29,8	26,2	5,9	4,1
Haparanda	12,7	9,1	16,0	20,3	9,8	9,9	18,1	28,3	10,4	9,5
Kiruna	4,9	5,1	4,7	8,2	3,9	3,6	15,0	16,3	3,8	2,9
Länet	6,9	6,2	7,4	10,5	5,6	5,0	21,4	22,4	5,9	4,0
Riket	7,4	7,0	7,7	9,8	6,4	3,9	21,5	22,7	5,9	4,9

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Norrbottens län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna på ett och fem års sikt för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenteras i december 2018.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se